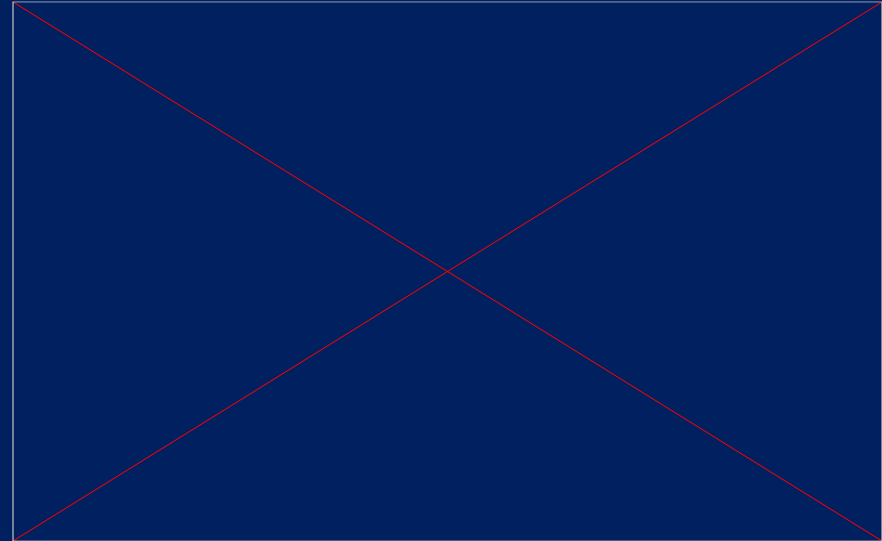

Тема: Найдавніша історія України

План.

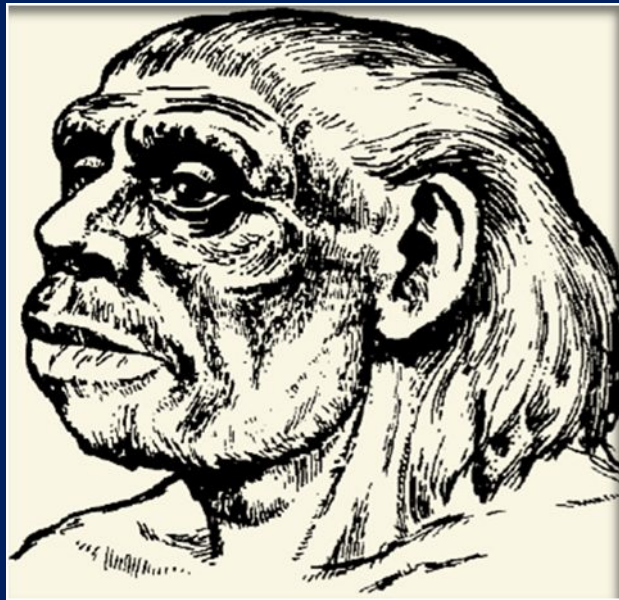
1. Українські землі в первісну епоху.
2. Кочовики.
3. Антична колонізація Північного Причорномор'я.

За висновками вчених найдавніші люди на Землі з'явилися близько 3 млн. років тому, появу ж перших людей на території України дослідники відносять приблизно до 1 млн. років тому.

пітекантроп
(архантропи)

неандерталець
(палеоантропи)

кроманьйонець
(неоантропи)

Знання про спосіб життя, знаряддя праці і досягнення первісної людини ми одержуємо з археологічних розкопок.

Археологія – наука, яка вивчає минуле за речовими пам'ятками.

У межах території сучасної України первісне суспільство вчені співвідносять з археологічними періодами, виділеними залежно від матеріалу, з якого переважно виготовляли знаряддя праці.

<u>Кам'яний вік</u>	Палеоліт (давній кам'яний вік)	ранній	<i>1 млн. – 150 тис. рр. тому</i>
		середній	<i>150 – 35 тис. рр. тому</i>
		пізній	<i>35 – 11 тис. рр. тому</i>
	Мезоліт (середній кам'яний вік)		<i>XI – VII тис. рр. до н.е.</i>
	Неоліт (новий кам'яний вік)		<i>VII – IV тис. рр. до н.е.</i>
<u>Мідно-кам'яний вік (енеоліт)</u>			<i>IV – III тис. рр. до н.е.</i>
<u>Бронзовий вік</u>			<i>III – II тис. рр. до н.е.</i>
<u>Залізний вік</u>			<i>I тис. до н.е. – I тис. рр. н.е.</i>

НАЙДАВНІШЕ МИНУЛЕ УКРАЇНИ

Межа просування льодовика
близько 100 тис. років тому

Природа 18 тис. років тому:

тундра

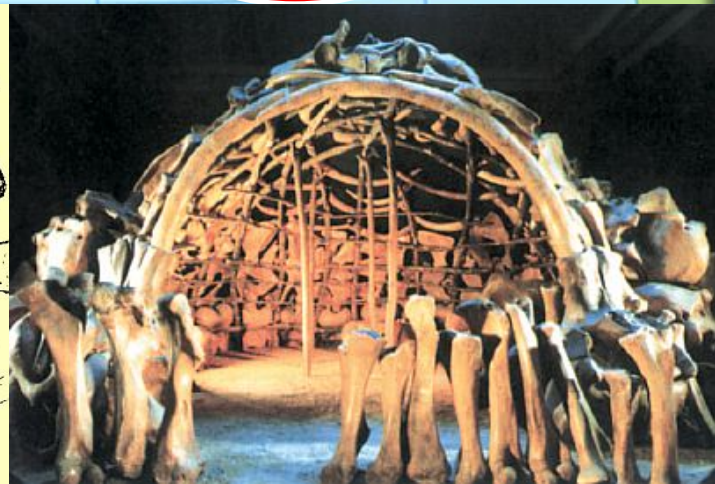
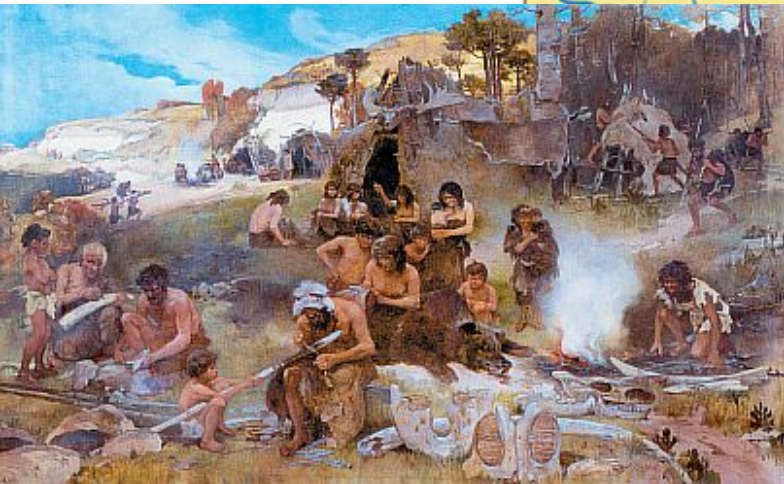
холодні степи

ліси

сучасна берегова лінія

Місця знахідок видатних
пам'яток кам'яного віку

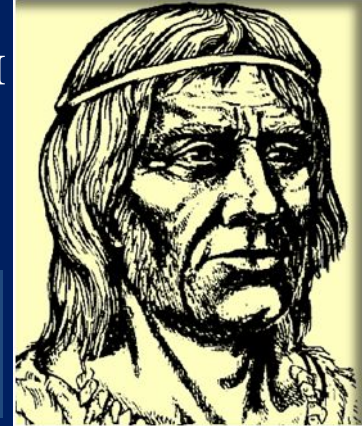
Найбільш заселені райони

Близько 35 тис. років тому з'являється кроманьйонець – людина сучасного типу, названа людиною розумною (Homo sapiens)

У мезоліті льодовик починає танути, формується сучасний клімат і ландшафт України

стадо

рід

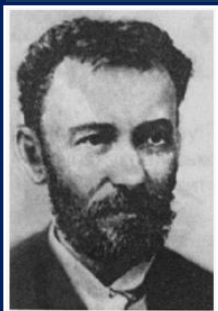
плем'я

неолітична революція

Перехід від привласнюючих форм господарювання (збиральництва, полювання, рибальства) до відтворюючих (землеробства, скотарства)

Поява землеробства і скотарства підштовхнула людей до винайдення першого штучного матеріалу – **кераміки** (випалена глина). З неї виготовляли різноманітний посуд для збереження зерна, молока й приготування страв. Виникли прядіння і ткацтво, з'явився ще один штучний матеріал – **тканина**.

За часів енеоліту люди вже почали використовувати перший метал – мідь.

Представником доби енеоліту в Україні є давньоземлеробська **Трипільська культура** (за назвою с. Трипілья на Київщині, де в 1896 р. археолог **В. Хвойко** відкрив і дослідив перше поселення цього народу).

Нині відомі сотні трипільських поселень у межах України, Молдови та Румунії. У IV – III тис. до н.е. племена “трипільців” займали велику територію від Карпат до Дніпра. Поблизу сіл Доброводи, Майданецьке й Тальянки (Черкаська область) знайдено трипільські протоміста – найбільші на той час в Європі.

Реконструкція зовнішнього вигляду трипільців

Житло та знаряддя праці трипільців

Кам'яний вік остаточно змінюється віком металів наприкінці III тис. до н.е. з початком використання бронзи – першого штучного металу, отриманого людиною внаслідок сплаву міді й олова.

Ще більше зростає роль чоловіків – внаслідок чого матріархат поступово замінюється патріархальною організацією суспільства.

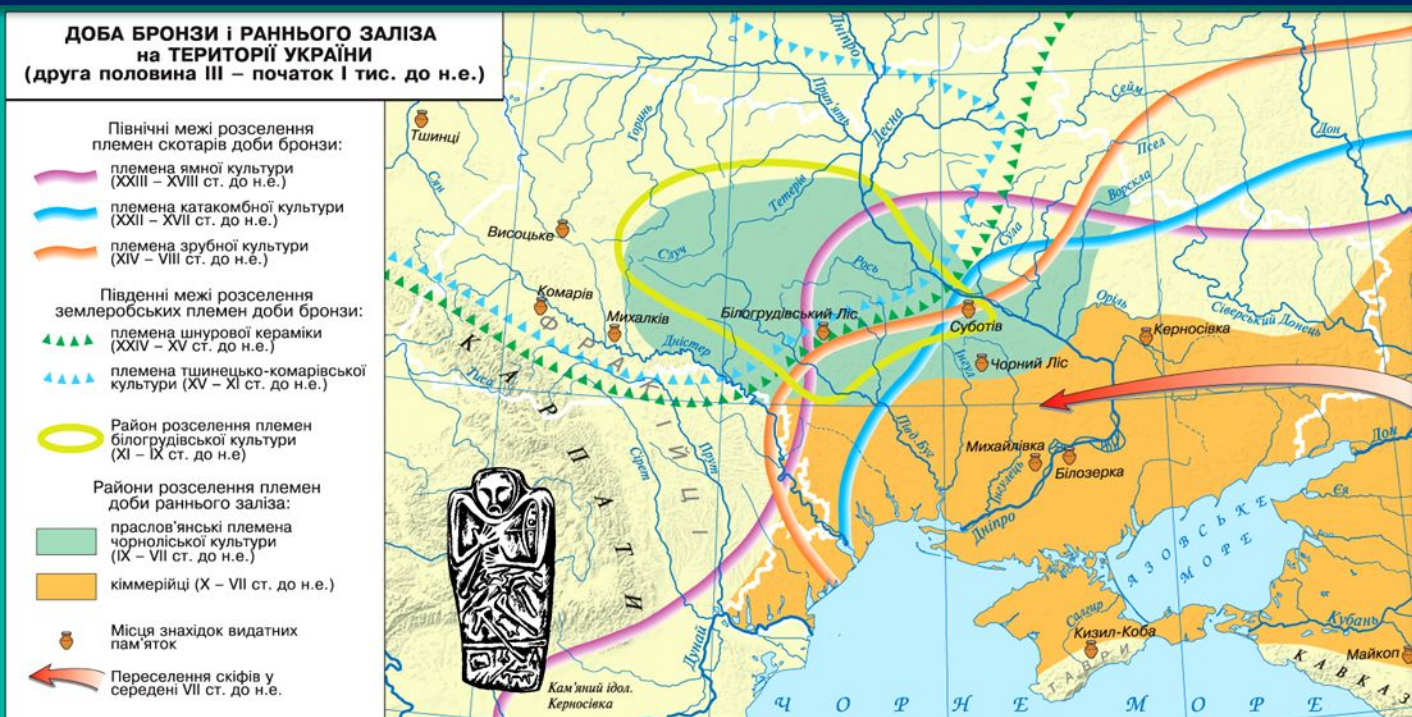
матріархат

патріархат

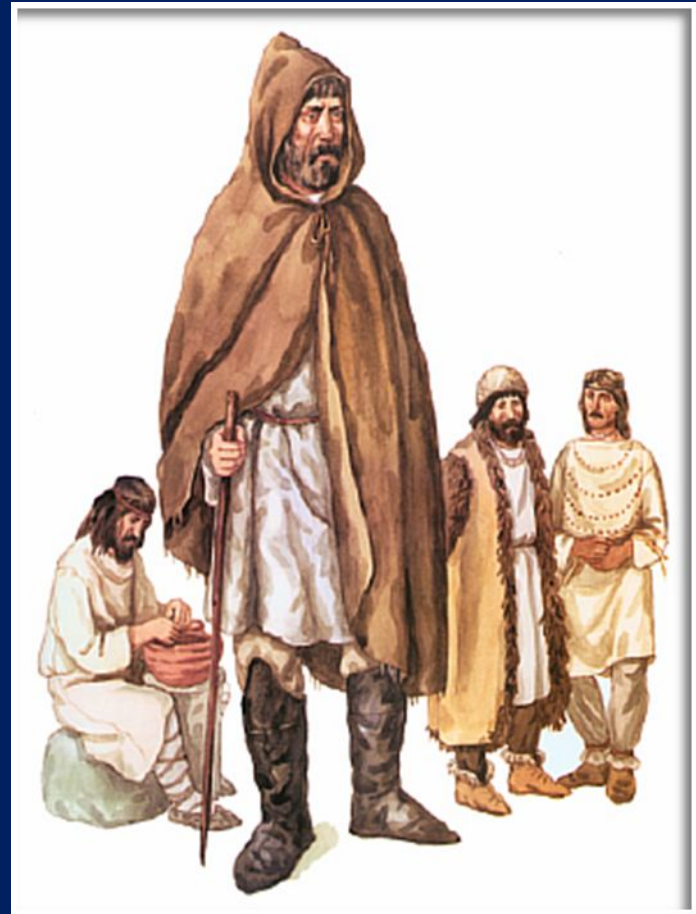
У степовій смузі України протягом доби бронзи існувало декілька археологічних культур, пов'язаних зі скотарями-індосвропейцями

В епоху бронзи відбувся *перший суспільний поділ праці* – скотарство відокремилось від землеробства. Починається *і другий* – виділення ремесла в самостійну галузь господарства.

Родова община змінюється сусідською, з'являється майнова нерівність.

Причини занепаду Трипільської культури у другій половині III тис. до н.е. до кінця не з'ясовані, найчастіше мова йде про внутрішню кризу внаслідок зниження врожайності та погіршення кліматичних умов та зовнішню загрозу зі степу з боку войовничих кочовиків.

Питання для закріплення.

Які риси характерні для первісного суспільства?

Дайте декілька відповідей.

1. Примітивні знаряддя праці;
2. Низький рівень виробничих сил;
3. Залежність людини від природи;
4. Об'єднання людей в общини;
5. Рівність між людьми;
6. Відсутність експлуатації, класів, держави, віра в богів.

Тести

1. Позначте археологічно-історичну добу розвитку людства, в яку відбувся перехід від привласнювального господарства до відтворюючого (продуктивного):

А) палеоліт; Б) мезоліт; В) неоліт; Г) енеоліт

2. Найдавнішою стоянкою первісних людей на території України вважають:

А) Мізін; Б) Королеве; В) Кіік-Коба; Г) Кодак

3. Людиною розумною (*Homo sapiens*) називають:

*А) пітекантропа; Б) неандертальця;
В) сінантропа; Г) кроманьйонця.*

4. Позначте заняття людей, які були основою ведення привласнювального господарства:
- А) землеробство, скотарство, мисливство;*
 - Б) мисливство, рибальство, збиральництво;*
 - В) збиральництво, торгівля, ремесло;*
 - Г) ремесло, землеробство, скотарство.*
5. Вкажіть, в яку археологічно-історичну добу розвитку людства виникають галузі господарювання, що знайшли своє відображення на малюнку:
- А) палеоліт; Б) неоліт;*
 - В) мезоліт; Г) енеоліт*

6. Що з названого є характерним для діяльності населення трипільської культури?

- 1. користувалися мідним і залізним знаряддям праці;*
- 2. винайшли орне землеробство;*
- 3. виготовляли багатоколірну кераміку;*
- 4. займалися кочовим скотарством;*
- 5. насипали на похованнях кургани;*
- 6. створювали сім'ї, що були типовими для періоду зрілого матріархату й становлення патріархату;*
- 7. споруджували “протоміста”, житла в яких розташовували концентричними колами.*

Укажіть правильний варіант відповіді:

- А) 1, 3, 6, 7; Б) 2, 4, 5, 7; В) 2, 3, 6, 7; Г) 1, 4, 5, 6*

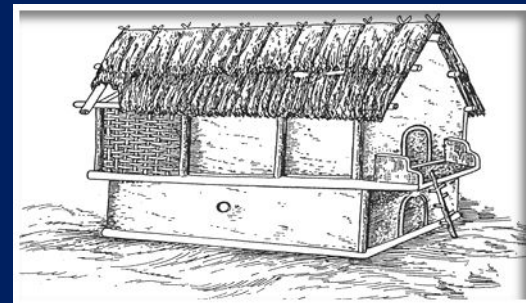
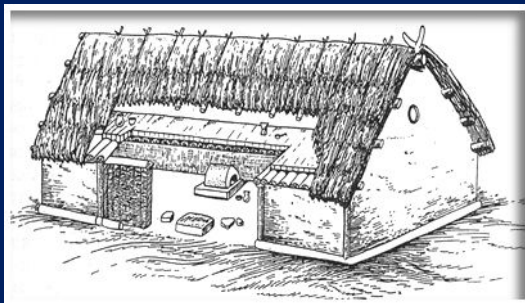
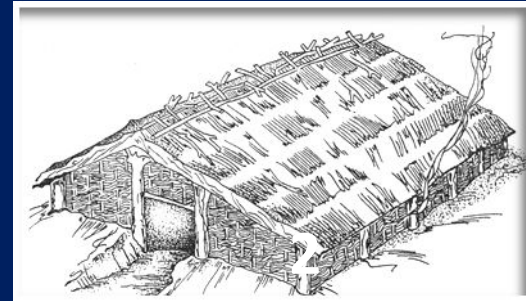
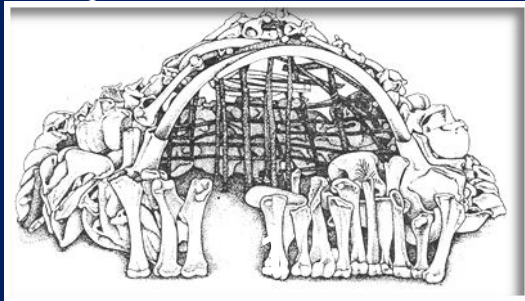
7. Вкажіть тип житла, з зображених на малюнках, притаманний людській спільноті епохи палеоліту:

А) 1

Б) 2

В) 3

Г) 4

3

4

8. Першим штучним матеріалом, який винайшла людина, вважається:

А) бронза; Б) тканина; В) кераміка; Г) скло.

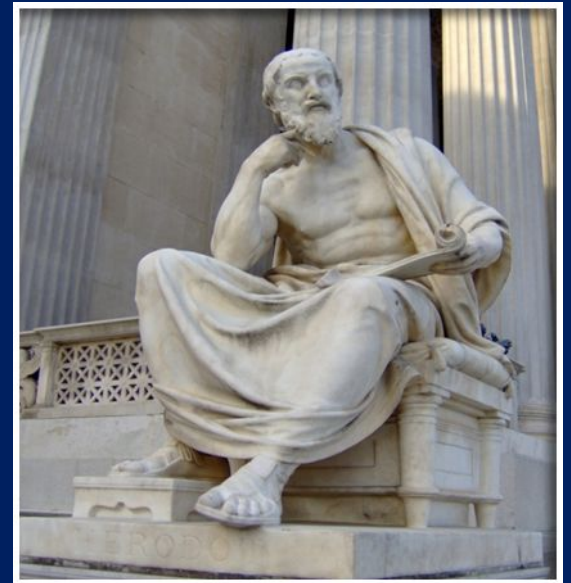
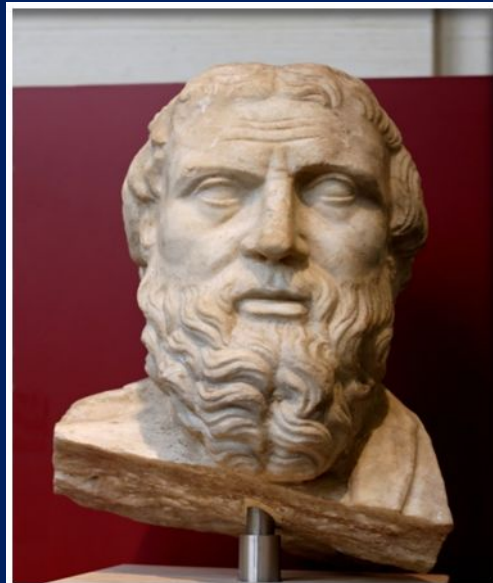
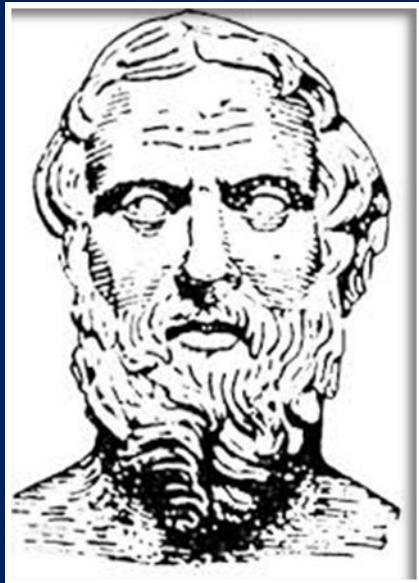
9. Установіть відповідність між назвами історичних періодів та їхніми характерними ознаками:

<i>А) палеоліт</i>	<i>1) поява землеробства і скотарства</i>
<i>Б) мезоліт</i>	<i>2) винайдення лука і стріл</i>
<i>В) неоліт</i>	<i>3) опанування вогню</i>
<i>Г) енеоліт</i>	<i>4) поява бронзи</i>
	<i>5) використання міді</i>

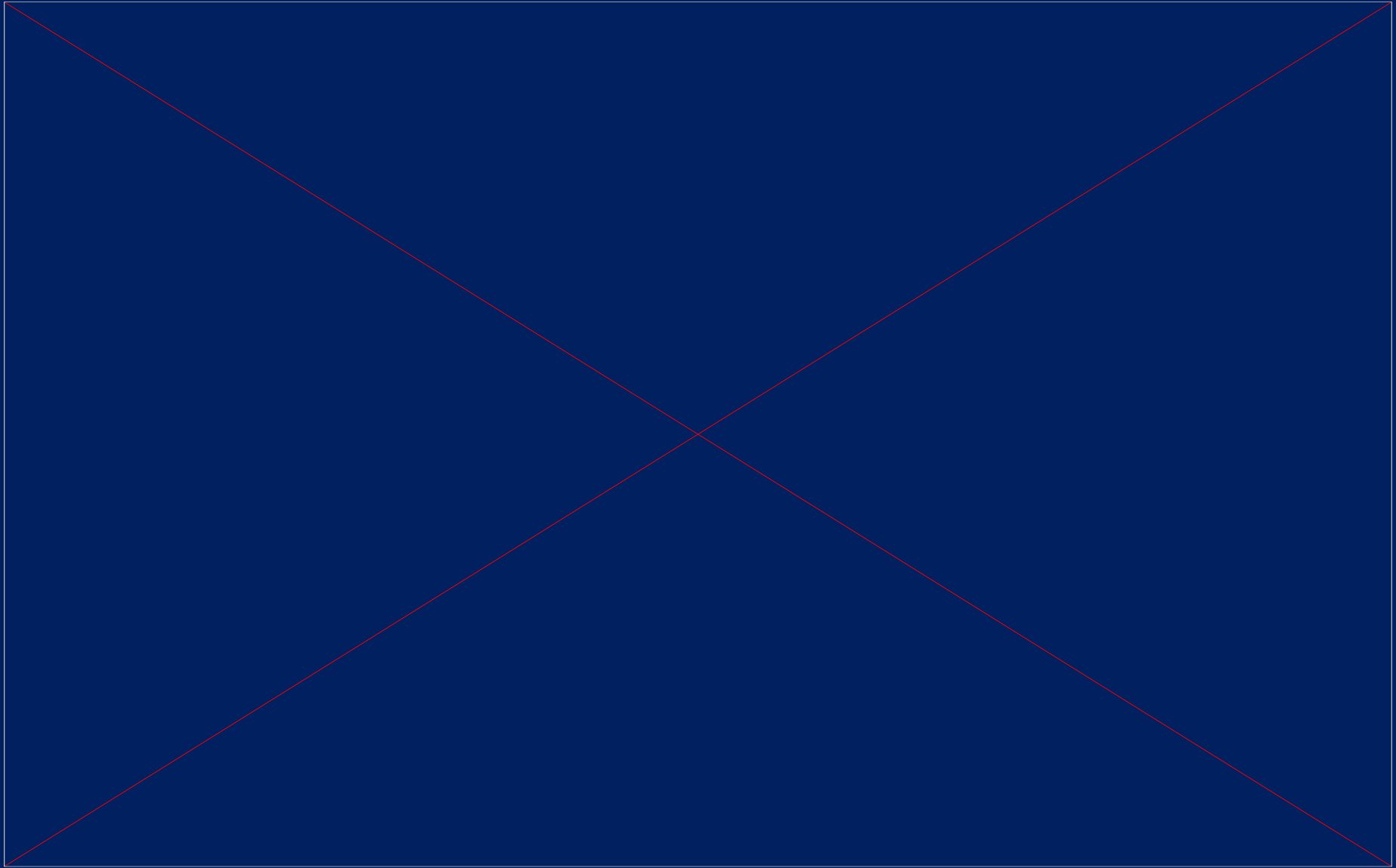
А	
Б	
В	
Г	

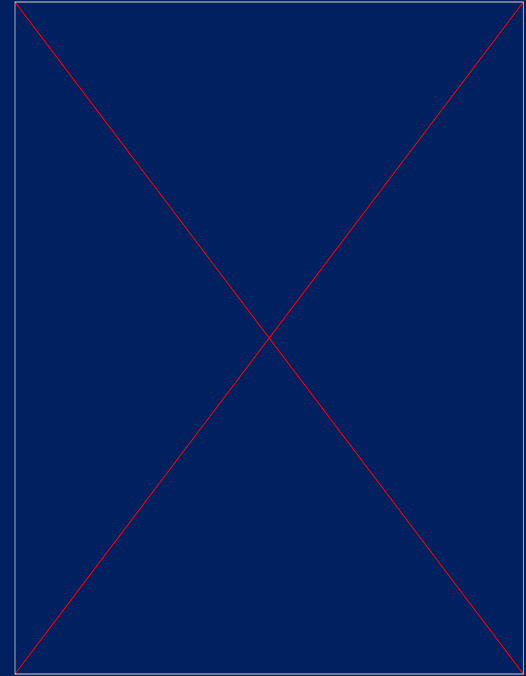
Кочовики

Першими з найдавніших жителів Північного Причорномор'я були кіммерійці (IX – VII ст. до н. е.) Найдавніша згадка про кіммерійців міститься в “Одіссеї” Гомера, найдокладніше розповів про них давньогрецький історик Геродот.

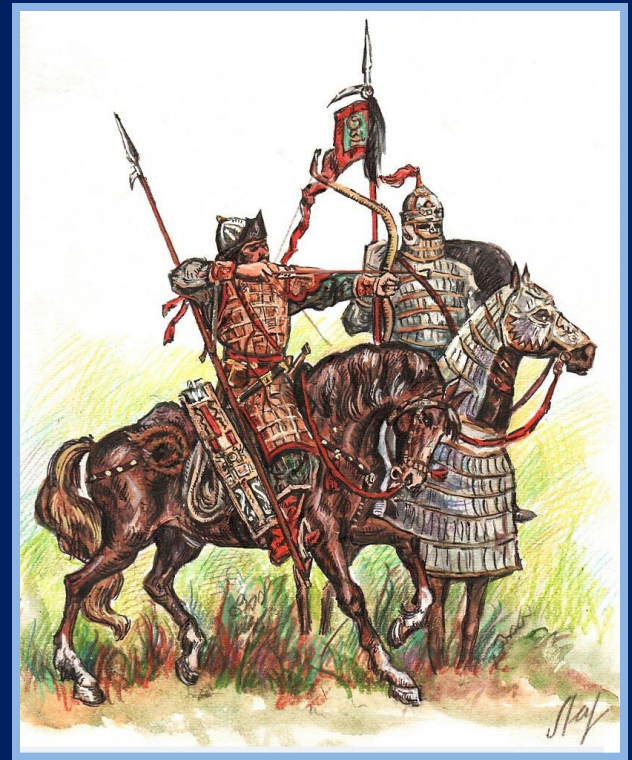
Територія розселення киммерійців

Кіммерійці – це войовничі племена, доходили до країн Передньої та Малої Азії.

Зброя кіммерійців була зі сталі та заліза. Це мечі кинджали, бойові молоти. Таку зброю кіммерійці мали завдяки вмінню виробляти залізо.

Займались переважно кочовим скотарством, але знали й рільництво. Найбільшим багатством у кіммерійців вважались коні.

Кіммерійці об'єднувались у племена, а племена складали союзи на чолі з царями-вождями, яким надавалася вся повнота влади в державі, яка була рабовласницькою.

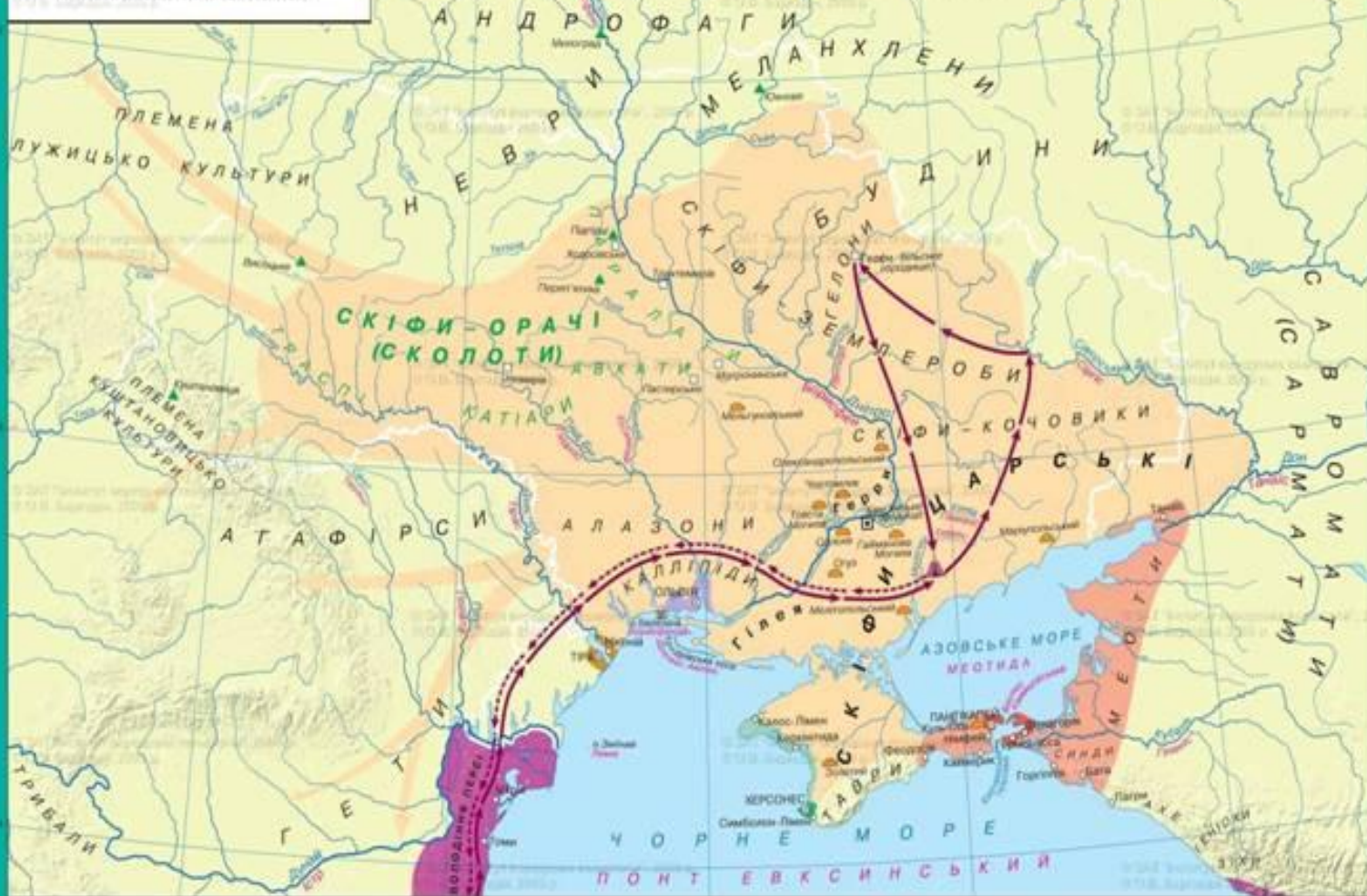
У VII ст. до н.е. в українських землях
з'явилися іраномовні племена скіфів.

Про скіфів розповідав Геродот

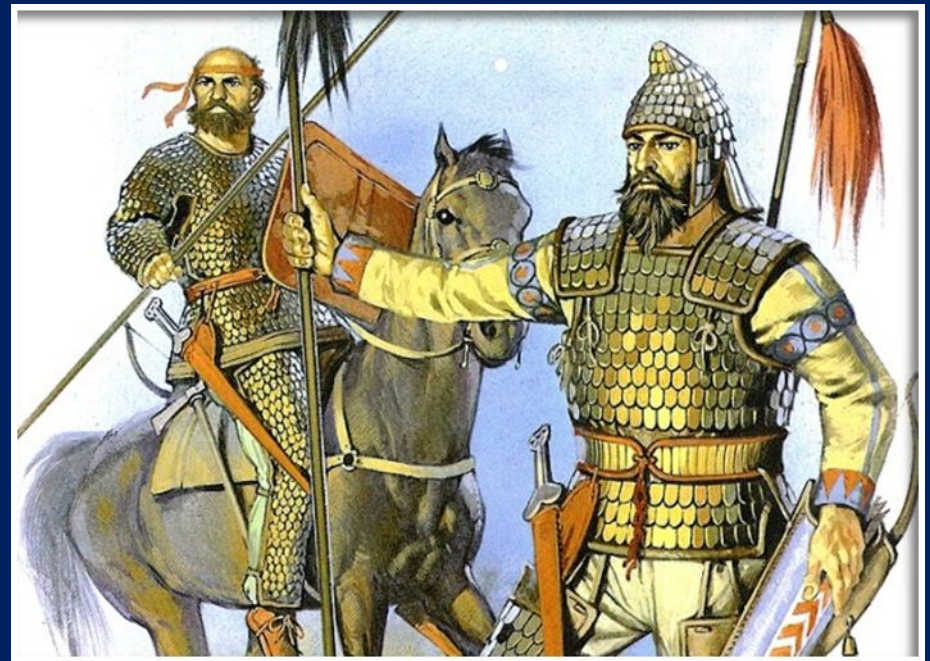
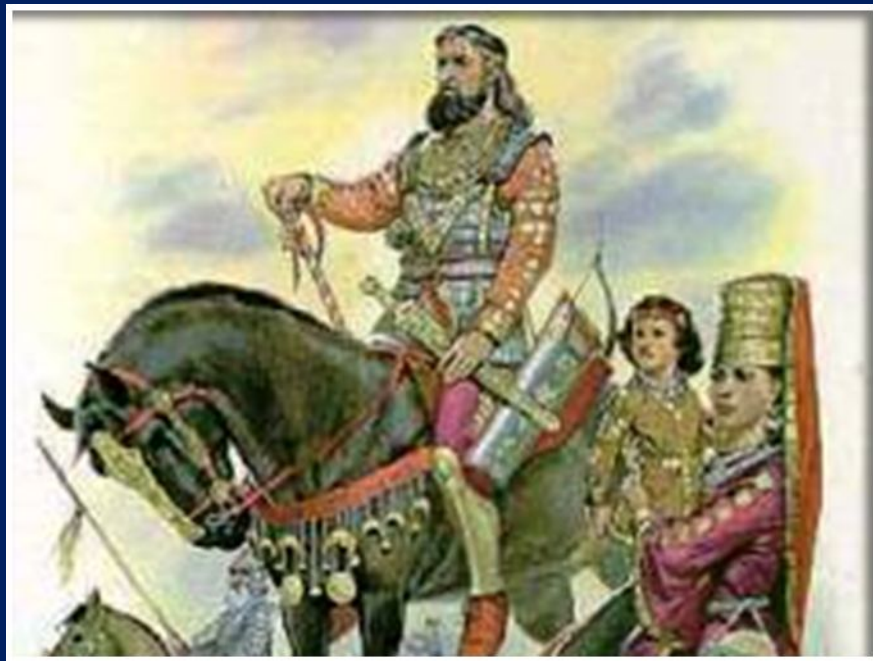

Скіфи

ВЕЛИКА СКИФІЯ, АНТИЧНІ МІСТА-ДЕРЖАВИ
в ПІВНІЧНОМУ ПРИЧОРНОМУ

Велика Скіфія уІІ-ІХ ст. до н.е. Територія походження скіфів СКОЛОТИ Прасколітські племена Найбільші міста-держави скіфів Міста-держави інших варварських племен	Столиця скіфської царі Скіфські кургани Міста-держави інших варварських племен	Положення першого царя Дарія проти скіфів у513 р. до н.е.; відступ персів Табір Дарія Перше грецьке поселення в Північному Причорномор'ї (VI ст. до н.е.)	Боспорська держава на початку V ст. до н.е. Землі, приєднані до Боспору в V - III ст. до н.е. Боспорська держава в V ст. до н.е.	Територіальні набуття Херсонескої держави в IV ст. до н.е. Володіння Ольві Володіння Тіри Дельфогредські назви

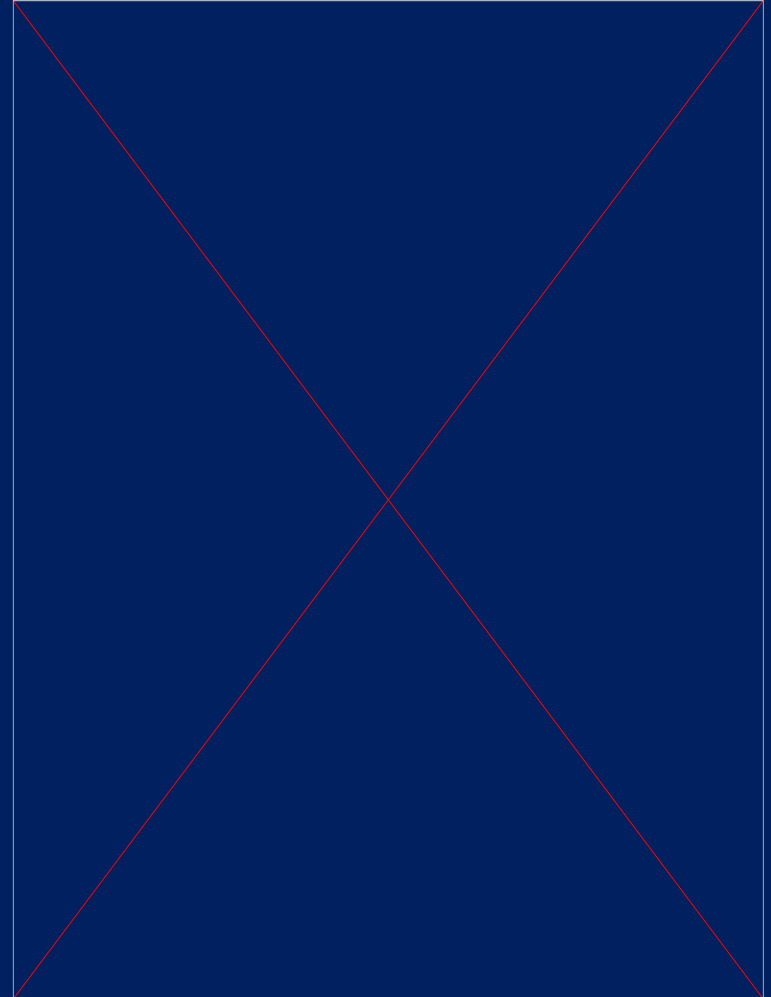
Скіфи постійно воювали. Найбільш відома їхня війна з персидським царем – Дарієм І.

Зброя скіфа-воїна складалася з лука зі стрілами, залізного меча, сокири та дротиків.

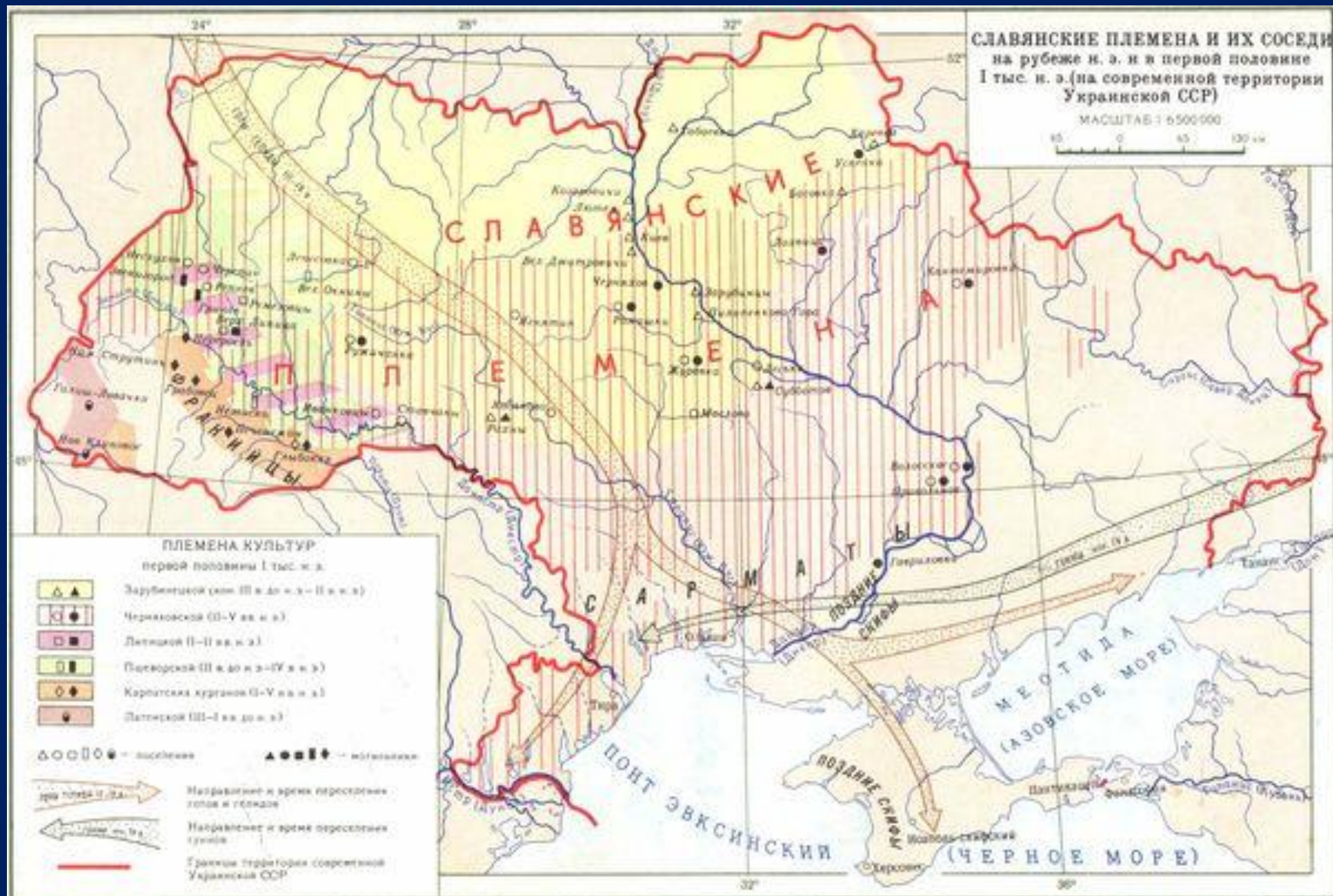
Наприкінці VI ст. до н.е. у скіфів сформувалася держава, яка досягла найвищого піднесення в IV ст. до н.е. Розквіт Скіфії пов'язаний з ім'ям царя Атея. На межі IV-III ст. до н.е. почався занепад скіфської держави.

У III ст до н.е. в землі Північного Причорномор'я прийшли сармати. Назва походить від іранського “саоро-мант”, що означає “оперезаний мечем”.

Сарматы (III ст. до н. е. – III ст. н. е.)

Основним заняттям сарматів було кочове скотарство. Окрім того вони полювали на степових звірів і птахів, ловили рибу тощо. Наприкінці I ст. до н.е. утворився великий союз племен на чолі з племенем аланів.

Кінець сарматському пануванню в південноукраїнських землях поклали в III ст. н.е. германські племена готів, а в другій половині IV ст. н.е. — гуни.

З VI ст. до н.е. в Північному Причорномор'ї вихідцями зі Греції були засновані міста-держави:
Олівія (гирло Південного Бугу);
Тіра (біля гирла Дністра);
Феодосія, Херсонес (на місці Севастополя);
Понтікапей (на місці сучасній Керчі) та інші.
Ці поселення невдовзі стали незалежними державами (VII-I ст. до н.е), а пізніше (I ст. до н.е. – III ст. н.е.) під протекторатом Риму опинились Ольвія, Херсонес, Боспорське царство.

Грецькі міста – держави в Північному Причорномор'ї

Причини заснування

1. Дефіцит хліба;
2. Перенаселеність грецьких міст;
3. Воєно-політичні конфлікти;
4. Торгівельна колонізація;
5. Сировина — в нових землях греки шукали не ринки збуту, а продукти і джерела сировини;
6. Соціальна — боротьба між окремими верствами грецького населення примушували тих, хто зазнав поразки, мігрувати;
7. Етнічна — етнічний склад Греції не був однорідний, це примусило шукати нові землі.

Господарство міст-держав було засновано на експлуатації рабів.

Економіка була багатогалузевою.

1. Торгівля велась у двох напрямках – з Греції і з північними сусідами (скіфами, сарматами).
У Грецію вивозили хліб, худобу, шкіру, пушину, рабів.
Сусідам продавали вино, озброю, тканини, вироби мистецтва та ін.
2. Ремесло славилось виробництвом металевих, керамічних, ювелірних виробів.
3. Землеробство: вирощували пшеницю, ячмінь, яблука, груші.
4. Скотарство і рибальство.

Культуру міст-держав визначають як чорноморський варіант античної культури.

Причини занепаду

1. Загальна криза рабовласництва, яка почалась з III ст. н.е. і підірвала сили держави.
2. Натиск кочовиків: від готів пала Ольвія у III ст. н.е., у IV ст. н.е. від гунів загинуло Боспорське царство. У V ст. н.е. міста-держави припинили своє існування.

Висновки.

Антична цивілізація в Північному Причорномор'ї мала серйозні наслідки:

1. Встановлення державотворчої традиції на території сучасної України;
2. Грецькі переселенці передали місцевому населенню прогресивні технології землеробства та ремесла, активно залучили до товарно – грошових відносин;
3. Поширення античної культури;
4. Виникнення античних міст – держав зумовило розгортання процесу урбанізації Причорномор'я.

Домашнє завдання

1. Вивчити конспект.
2. Виконати тести.